

Co ukázala konference Problémy české elektrotechniky?

První z cyklu konferencí redakce Elektro, 18. listopadu 2010, KD Ládví – Praha 8

Ing. Jiří Kohutka, šéfredaktor Elektro

Startovní ideou ke konání konference Problémy... byl článek z loňského Elektra č. 4 (str. 56) uvedený pod stejným názvem. Připomeňme si přesto přesněji, co vedlo redakci časopisu Elektro, organizátora cyklu konferencí, k počínání konferencí na toto téma zorganizovat.

Důvody k uspořádání konference

Situaci v české elektrotechnice lze v obecné rovině charakterizovat takto:

- českou elektrotechnikou stále více a více prostupuje skepse ze současného stavu legislativy, pracovních podmínek, dohadách o odborné kvalifikaci a vzdělávání, o uplatnění elektrotechnika na trhu obecně,
- česká elektrotechnika nemá vůbec jasno o struktuře, postavení, kompetencích, úloze a poslání svých oborových profesních orgánů na straně jedné a státních institucí na straně druhé,
- odborná veřejnost není dostatečně informována: důležitá rozhodnutí v oboru nejsou žádnou kompetentní institucí dostatečně formulována, natož konsensuálně projednávána,
- absentují profesní páky, které by efektivně prosazovaly zájmy elektrotechniků zejména v podnikatelské sféře, které by na řešení všech stávajících problémů komplexně a systematicky tlačily.

Jak se tyto obecně vyjádřené bolesti projevují konkrétně?

- Odborné profese (elektroinstalatéři, projektanti, revizní technici ... ad.) jsou nuceny ve jménu jednoduššího docilování zisku degradovat svou kvalifikaci.
- V elektrotechnickém terénu panuje lhostejnost vůči všem (resp. většině) orgánům státní inspekce a dozoru, vůči všem (resp. většině) cechovních svazů, unií, společností, sdružení ... apod.
- Povědomost zaměstnavatelů a provozovatelů el. zařízení o svých povinnostech a právech je nedostatečná a často vědomě přehlížená.
- Agenda „odborné způsobilosti“ elektrotechniků je v tristním stavu, protože stávající systém vzdělávání (nenahrazen novou koncepcí) žije z podstaty a praxe let minulých. Navíc monopolní pověřené subjekty si nátlakově a za mnohatisícové finanční náklady vynucují přezkoušení, a to za po-

užití nesourodé směsice floskulí o tržním hospodářství a nutnosti odborného dozoru. Těmi též odůvodňují vynaložení prostředků na opakovaná přezkoušení po neúspěšné zkoušce, na problematická školení a na vydání nových osvědčení stávajícím subjektům s mnohaletou bezproblémovou praxí.

Absolutně všechny prostředky i výsledky práce elektrotechniky totiž mají pevnou spojitost se zabezpečením a fungováním lidské společnosti – teplo, světlo, energie pro pohony, stroje a spotřebiče ... Elektrotechnika figuruje jak před uvedením těchto atributů do společnosti – ve výzkumu a vý-

Obr. Konference Problémy české elektrotechniky, uspořádaná redakcí Elektro 18. listopadu 2010, KD Ládví – Praha 8

- Úroveň odborného školství má co do počtu kvalifikovaných studentů a co do úrovně jejich vědomostí klesající tendenci.
- Nejenže stoupá počet a příčiny soudních případů, ale stále výrazněji se i v elektrotechnice uplatňuje princip „advokátské demokracie“, kdy jsou právní systém a jeho nedostatky použity tak, že je viník šikovným advokátem z problému vyviněn.

Prázdná forma bez obsahu?

Přiznejme si, že elektrotechnika a povolání elektrikáře nejsou zcela typickými a dobrými reprezentanty dnešní doby. Doby, pro kterou je velmi charakteristické „přizpůsobovat se vnějším zájmům, běžet rychleji než konkurence, hlavně vydělávat peníze a především vlastnit“.

Elektrotechnika však nemůže fungovat pouze na těchto principech a la „fucking capitalism“! Elektrotechnika vždy byla už ze své přírodní podstaty vyšším kvalifikovaným společenstvím fachmanů a odborníků, navzájem provázaným sítí znalostí a odborné způsobilosti, kvalifikovaných pracovních vztahů, právního vědomí a v neposlední řadě i hrdosti na řemeslo.

voji, ve výrobě, tak v průběhu jejich funkčního cyklu – údržba a servis, prohlídka a revize, tak také na jejich konci – rekonstrukce, likvidace, nakládání s odpady. A navíc – jak už to tak u dobrých sluhů a špatných pánů bývá – je nebezpečná. Kouše, anebo rovnou zabíjí!

Protože činnost elektrotechniky zdánlivě samozřejmě a ze zázemí transformačních kobek a rozvodů nenápadně zastřešuje veškeré další funkce společnosti, musí být pro její efektivní fungování ve vyspělém industrializovaném státě vytvořeny podmínky – v legislativě, v odborném vzdělávání, na pracovním trhu a hlavně (!) – ve struktuře jejich oborových (cechovních) orgánů na straně jedné a institucí státní správy na straně druhé.

V České republice sice základní rámec těchto struktur za dvacet let od roku 1989 postupně ustanoven byl, avšak zůstalo zatím pouze u formy. Doposud chybí naplnění této formy obsahem – koncepcí a z ní vyplývající součinností, cíli a strategií k jejich dosažení, postupem koordinovaným přednostně se zájmy elektrotechniky, vzájemným vymezením a pochopením kompetencí.

Ve skutečnosti není slyšet kvalifikovaný a jednotný hlas profesních elektrotechnických orgánů směrem ke kompetentním místům, ve skutečnosti kompetentním místům vůbec jejich kompetence nedochází. Výsledkem je stav, že odborná elektrotechnická veřejnost stojí tvář v tvář v podstatě stejné situaci, jaká byla na počátku 90. let.

Konference Problémy české elektrotechniky si předsevzala za cíl vytvořit platformu a zahájit veřejnou diskusi, ve které by se problémy v oboru elektrotechniky pojmenovaly, jako první krok na cestě k jejich řešení. Jestliže není dostatečně slyšet hlas elektrotechnické profese, vytvořme a dejme jí prostor k řádnému zadunění! Jestliže si státní instituce nejsou dostatečně vědomy nutnosti svých kompetencí, domáhejme se této nutnosti na setkáních tvář v tvář s nimi!

Které orgány elektrotechnického oboru by mohly dunět?

- Sdružení a svazy elektrotechnického oboru (profesní oborové orgány):
- Elektrotechnický svaz český (ESČ),
- Unie Elektrotechniků ČR (UE ČR),
- Český elektro svaz o. s.,
- Elektrotechnické živnostenské sdružení Brno (EŽS Brno),
- Moravský svaz elektrotechniků (MSE CZ s. r. o.),
- Sekce elektrotechniků Jižní Moravy (SEJM)
- Elektrotechnické cechy krajů a regionů – Plzeň, Beroun, Liberec, Žďár n./s., Olomouc, Ostrava, Zlín, Hodonín, Břeclav ...ad.

V průběhu uplynulého období se odehrálo několik pokusů o sjednocení elektrotechnického oboru do reprezentativního orgánu – svazu, unie či grémia ... apod. Pro rozdílnost názorů na cíle a strategii, pro neochotu systematicky pracovat a pro individuální ambice však tyto pokusy zůstaly vždy pouze někde na startovní čáře. Přesto se nejvýraznějším způsobem do aktivního dění zapaly a ve svém úsilí vytrvávají Unie Elektrotechniků a Elektrotechnický svaz český.

Které státní instituce by měly naslouchat?

- Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR (MPSV) – má v gesci bezpečnost práce,
- Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR (MPO) – má v gesci živnosti,
- Hospodářská komora ČR (HK) – má v gesci podmínky pro podnikatelskou činnost,
- Technická inspekce ČR (TI ČR) – orgán státního odborného dozoru,
- Státní úřad inspekce práce (SÚIP) – má v gesci inspekci práce (pracovní podmínky),
- Výzkumný ústav bezpečnosti práce (VÚBP) – má v gesci zkoumání, ověřování a prevenci rizik pracovních činností
- ... a šířeji též
- Svaz zaměstnavatelů v energetice,
- Svaz průmyslu a dopravy,
- Odborové svazy – odbory s příslušným zaměřením.

Průběh konference

Už jenom na vlastním průběhu konference se projevila některá negativa, rekrutující se z výše uvedené problematické situace české elektrotechniky. Že známý lektor Ing. M. Valena z Kladna musel na neodkladnou, termínově kolidující zakázku, to bylo ještě v normě předpokládané míry omluvitelného chaosu (nahradil jej, byť logicky s jiným tématem přednášky, další známý lektor, JUDr. Z. Urban). Ale že dva dny před konáním konference odstoupil tandem do té doby příkladně se připravujících přednášejících Ing. J. Richter (soudní znalec) a Jiří Lukš, inspektor TI ČR (omluvou uvedeny neodkladné osobní důvody?!), to již byl vážný signál, že otázky připravené pro tento odborný dozorový orgán zůstanou i nadále bez odpovědi. Je to právě TI ČR, orgán státního odborného dozoru, jehož představitelé byli opakovaně na konferenci zváni a kteří nabízenou možnost opakovaně nevyužili. Pak tím ovšem sami vyvolali otázku „proč pozvání oslyšeli?...“, proč se museli omluvit i jejich přednášející?...“ ...a navíc ponechali prostor jiným přednášejícím, kteří otevřeně na adresu TI ČR vyslovili své kritické názory, na něž však díky absenci TI ČR přes svá očekávání nedostali odpovědi.

Úvodem známý autor kvalifikovaných komentářů dění v elektrotechnice, pan **Jaroslav Bek** (PRE, a. s.), přiblížil problematiku činnosti Rady vlády ČR pro BOZP a neuspokojivé výsledky úsilí tohoto orgánu vlády při koncipování vyhlášky k vyhrazeným technickým zařízením (VTZ). Zasloučeně a kriticky komentoval proces, jehož výsledkem bylo, že počínaje červnem 2010 vstoupila vyhláška (73/2010 Sb.), a to přes řadu nesrovnalostí a přes výhrady mnoha dalších účastníků schvalovacího procesu (!), v platnost.

A jak již výše naznačeno, uvedl i své výhrady k činnosti a působnosti orgánu státního odborného dozoru TI ČR.

Tajemník ESČ, Ing. **Jaroslav Ďoubalík**, jednak představil ESČ, za druhé se vyjádřil k několika aktuálním otázkám z oboru elektro.

Prvotní úlohou ESČ je prosazovat zájmy elektrikářů. Ale co je to ten „zájem“? A tu se hned setkáme s neshodami. Jednou je to dosažitelnost norem, podruhé zjednodušení kvalifikačního procesu, za třetí ustavení jednotných ceníkových tarifů ... ad. Takže to vůbec není jednoduché, uvedl J. Ďoubalík.

A přezkušování elektrotechniků-revizních techniků? Přestože ustanovení zákona 124/2000 Sb. mohou být pro řadu lidí problematická, zákon vznikl, vešel v platnost, je nutné se jím řídit a jeho změna není reálná. Systém školení pro zkoušky nabízený ESČ je kvalitní a dobrovolný a záleží na úrovni právního vědomí každého jednotlivce, nakořím tento systém bude respektovat, poznamenal Ing. J. Ďoubalík.

V dalším komentáři neopomněl Ing. J. Ďoubalík zmínit i okolnosti kolem přetrvávající

vyhlášky 50/1978 Sb., poukázat i na často zjišťované neznalosti elektrikářů při zkouškách, problematiku vyhlášky 73/2010 Sb. o VTZ, včetně jejich výhod i nevýhod.

Cenné byly příspěvky představitelů důležitých státních institucí – Státního úřadu inspekce práce (SÚIP). Ing. **Jaromír Elbel** (vedoucí inspektor Oblastního inspektorátu pro Středočeský kraj) a Ing. **Miroslav Zálaha** (odborný garant pro oblast elektro) přednesli věcné a výstižné referáty o činnosti a působnosti úřadu a oba přispěli k dobré informační úrovni konference. Jejich přístup, a rovněž také přístup generálního inspektora Ing. R. Hahna, se kterým byla agenda vystoupení zástupců SÚIP projednávána, byly dobrým a konstruktivním příkladem pro ostatní pozvané, avšak absentující instituce.

Alespoň z MPSV a z VÚBP se dostavili zástupci těchto institucí, byť pouze jako účastníci posluchačského fóra. Též zástupce UE ČR, její prezident, pan **Julius Růžička**, se účastnil diskuse mezi přednášejícími a posluchači.

Další představitel ESČ, **František Spálovský**, přednesl referát k praxi revizí. Závěru konference, která byla ve svém průběhu doplňována aktuálními diskusními příspěvky účastníků konference, se zhostil Ing. **Jaroslav Melen**, který s fundovaností sobě vlastní rozebral příklady vzájemného nesouladu předpisů a norem pojednávajících o příbuzných aspektech oboru elektro, zejména o VTZ a bezpečnosti práce na elektrických zařízeních (*pozn. redakce: příspěvek bude uveden v příštím čísle Elektro*).

Závěry vyplývající z konference

Neochota důležitých kompetentních institucí předložit a vysvětlit odborné veřejnosti svou úlohu a svá stanoviska, nekoordinovanost procesů orgánů státní správy s potřebami odborného prostředí, rozdílnost názorů na důležité otázky elektrotechniky, rozpory v základním názvosloví a pojmenování důležitých problematik, absence dostatečně důrazného postupu profesních orgánů na řešení problémů v oboru ... Nekoncepčnost a bezkonceptnost! To jsou problémy české elektrotechniky.

Zatímco před dvaceti lety byla společnost stmelená obecně platným marasmem, nyní je podobným marasmem rozklíčena. Nebezpečná, znehybnující paralýza! Velmi široká obec chápe nepořádek, ale stejně velká část veřejnosti nechápe, odkud onen nepořádek pochází. Tyto obecněji formulované závěry platí v elektrotechnice dvojnásob. Bohužel, s takovými východiskými pak bývá cesta k nápravě krušná.

Nicméně, každý černý mrak má stříbrný okraj! Takže zdar příští konferenci z cyklu Problémy české elektrotechniky, tentokrát při veletrhu AMPER 2011 v Brně.

Videozáznam z této konference je uveden na: www.odbornecasopisy.cz